

« زن و مطالعات خانواده »

سال دهم - شماره سی و نهم - بهار ۱۳۹۷

ص ۱۵۵-۱۶۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۱/۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۳/۴

پیش‌بینی سازگاری زناشویی براساس رشد اخلاقی

زینب نعمتی^۱

دکتر بیتا نصراللهی^۲

چکیده

مفهوم سازگاری زناشویی جایگاه برجسته‌ای در مطالعات ارتباطات خانوادگی و زناشویی دارد. سازگاری در زندگی زناشویی در بر دارنده عواملی همچون: رضایت زناشویی، همبستگی دونفری، توافق در امور و ابراز محبت است. پژوهش حاضر به منظور پیش‌بینی سازگاری زناشویی بر اساس رشد اخلاقی انجام شد. به همین منظور ۱۳۰ زوج در شهر تهران با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. جهت گردآوری اطلاعات از پرسشنامه‌های سازگاری زناشویی اسپانیایی (DAS) و مقیاس رشد اخلاقی به کار رفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و ضریب همبستگی و رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان داد، بین سازگاری زناشویی با خرده مقیاس‌های رشد اخلاقی در اخلاق محیط زیستی با ضریب (۰/۴۲)، با اخلاق خانوادگی (۰/۶۱)، با اخلاق اجتماعی (۰/۴۲)، با اخلاق معنوی (۰/۴۱)، با اخلاق انسانی (۰/۴۹) و با اخلاق مراقبت خود (۰/۵۹) رابطه مثبت معنادار وجود دارد. میزان رشد اخلاقی هر یک از زوجین در ۶ خرده مقیاس رشد اخلاقی باعث بهبود روابط، کاهش تعارضات زناشویی و بهبود سازگاری زناشویی می‌شود.

واژه‌های کلیدی: سازگاری، سازگاری زناشویی، رشد اخلاقی

۱. دانش آموخته گروه روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

zeynab.nemati.202@gmail.com

۲. استادیار گروه روان‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسوول)

Dr.bitanasrolahi@gmail.com

مقدمه

ازدواج را می‌توان وسیله انتقال به مرحله جدیدی از زندگی در نظر گرفت که مستلزم شکل دادن اهداف، قواعد و ساختارهای خانوادگی متفاوتی است. ازدواج و رابطه زناشویی منبع حمایت، صمیمیت و لذت انسان است و از طرفی سبب پیدایش همکاری، همدردی، علاقه، مهربانی، بردباری و مسؤلیت-پذیری نسبت به خانواده می‌شود (نوابی‌نژاد، ۱۳۸۰، ۷۳). آنچه در خانواده و یگانگی زن و مرد نقش مهمی بر عهده دارد، سازگاری زناشویی ۱ است. مطالعه سازگاری زناشویی ممکن است به معنای مطالعه مواردی از قبیل: خوشبختی در ازدواج، ارتباط همراه با رضایت متقابل، توافق در تصمیم‌گیری‌ها، مؤثر بودن کارکرد خانواده و سازگاری جنسی باشد (توماس، ۲۰۰۹، ۱۹).

مفهوم سازگاری زناشویی در مطالعات ارتباطات خانوادگی و زناشویی جایگاه ویژه‌ای دارد. سازگاری در زندگی زناشویی در بر دارنده عواملی همچون: رضایت زناشویی، همبستگی دوفزری، توافق در امور و ابراز محبت است. سازگاری زناشویی فرایندی است که در طی آن هر دو زوج به صورت انفرادی و یا با همکاری یکدیگر الگوهای رفتاریشان را برای رسیدن به حداکثر رضایت زناشویی در روابطشان، تغییر و اصلاح می‌نمایند (بینتوگوویا، گالهاردو، کنها، و ماتوس، ۲۰۱۲، ۲۹) و لازمه آن انطباق سلیقه‌ها، شناخت صفات شخصی، ایجاد قواعد رفتاری و شکل‌گیری الگوهای مراوده‌ای است. ناسازگاری در ازدواج و رابطه زناشویی از مهمترین عوامل بروز تنش، سردی روابط، گسیختگی انسجام، وحدت خانواده و در نتیجه ایجاد کانونی که نه تنها نمی‌تواند نیازهای عاطفی، روانی و امنیتی اعضای خود را برآورده سازد، بلکه باعث بروز آشفتگی روانی، ناراحتی‌ها و مشکلات روانی در زوج شده و سلامت روانی آنها را به خطر می‌اندازد (نجفی و همکاران، ۱۳۹۳، ۱۴).

یکی از مفاهیم مهم که روان‌شناسان به آن پرداخته‌اند، رشد اخلاقی ۲ است. ژان پیاژه در شمار اولین روان‌شناسانی است که در باره مسأله چگونگی رشد اخلاقی پژوهش کرده است. وی می‌گوید که رشد اخلاقی، همانند رشد شناختی، طی مراحل صورت می‌گیرد. از نظر پیاژه استدلال اخلاقی یعنی کاربرد اصول منطقی در مسائل اخلاقی برای اینکه مشخص شود چه عملی درست یا نادرست است (پیاژه، ۱۹۳۲؛ به نقل از فانی، و فانی، ۱۳۹۴، ۹۳). لارنس کلبِرگ مانند پیاژه، معتقد است که رشد اخلاقی اساساً نشأت‌گرفته از استدلال اخلاقی است که در طی مراحل مختلفی (از کودکی تا نوجوانی) شکل می‌گیرد. او دریافت که یک فرد معمولاً از جهاتی در مرحله پایین‌تر قضاوت اخلاقی و از جهات دیگری در مرحله بالاتر قرار می‌گیرد و ممکن است برخی افراد علی‌رغم افزایش سن خود، به مرحله پایین‌تری تنزل کنند. او همچنین به این نتیجه رسید که با رشد فرد از دوره کودکی به دوره بزرگسالی استدلال اخلاقی وی از حالت کنترل بیرونی به حالت کنترل درونی‌شده تغییر پیدا می‌کند. از نظر کلبِرگ (۱۹۷۶: ۱۳)، تفکر

-
1. marital adjustment
  2. moral development

اخلاقی سه سطح دارد و هر سطح شامل دو مرحله است: استدلال پیش‌قراردادی ۱ که پایین‌ترین سطح از رشد اخلاقی است، فرد هنوز هیچ یک از ارزشهای اخلاقی را در خود درونی نکرده است و استدلال اخلاقی او تابع پاداش و تنبیهی است که از بیرون موجب کنترل رفتار وی می‌شود. استدلال قراردادی ۲ در این سطح میانی از رشد قضاوت اخلاقی، فرد تابع هنجارهای درونی‌شده‌ای است که اساساً از جانب دیگران (خاصه والدین) و از محیط اجتماعی (مثلاً قوانین اجتماعی) به او تحمیل می‌شود. استدلال پس‌قراردادی بالاترین سطح رشد است که در آن استدلال اخلاقی به‌طور کامل در فرد درونی‌شده است و بر هنجارهای دیگران مبتنی نیست. فرد شخصاً می‌تواند جریان‌های مختلف اخلاقی را تشخیص دهد؛ راه‌های گوناگون اخلاقی را کشف کند و بر این اساس برخورد اخلاقی مخصوص به‌خود را اتخاذ کند. طبق این نظریه مراحل رشد اخلاقی از یک سلسله مراتب منطقی پیروی می‌کنند. در هر مرحله جدید، افراد دیدگاهشان را درباره اخلاق درک می‌کنند و به نارسایی مرحله قبلی پی می‌برند (جهانگیرزاده، ۱۳۹۰: ۱۰۹). مطالعات طولی که در کشورهای مختلف انجام شده نشان دادند رشد تفکر اخلاقی تقریباً همانطور که کلبک بیان کرده اتفاق می‌افتد و استدلال‌های اخلاقی که ابتدا جنبه شخصی دارند، به تدریج قاعده‌مند می‌شوند (فانی، و فانی، ۱۳۹۴، ۸۳). تعدادی از دانشمندان و روان‌شناسان معتقدند که رشد اجتماعی و اخلاقی فرد، نه فقط حاصل رشد شناختی و یادگیری اجتماعی برای فهم وضعیت خود و دیگران و تجارب عینی و رفتاری در مناسبات اجتماعی است بلکه، همچنین، ناشی از ظرفیت‌های نهفته خدادادی انسانی و ساختار پیچیده انگیزشی و عاطفی او نیز هست. به بیان دیگر، رفتار اجتماعی و اخلاقی، جدا از ظرفیت‌های فطری و طبیعی آدمی و توانایی تمییز خوب و بد که از مواهب خدادادی است، دست‌کم دارای چهار جنبه انگیزشی و عاطفی، رشد تفکر و قضاوت عقلی، تجارب عینی رفتاری و وضعیت عمومی زندگی اجتماعی و آموزشی و فرهنگی است. به این ترتیب، رشد اجتماعی و اخلاقی فرد حاصل تأثیر و تأثر متقابل و پیچیده و پویای پنج زمینه طبیعی و درونی خدادادی، زمینه‌های اجتماعی، واقعه‌ها و تجارب رفتاری، رشد قضاوت شناختی، تجلی و تحول انگیزش‌ها و عواطف همدردی و کمک‌رسانی به دیگران، میسر می‌شود که این امور به نوبه خود در سازگاری زناشویی افراد تأثیر بسزایی دارد (غیائی‌زاده، ۱۳۹۰: ۱۱۳).

با توجه به رشد روزافزون طلاق و اینکه مقوله پایداری ازدواج و سازگاری زناشویی تأمین‌کننده بهداشت روانی خانواده و در نتیجه بهداشت روانی جامعه است (مازارانتانی، ۲۰۱۱، ۲۰۱)، شناسایی عواملی که بر سازگاری زوجین مؤثر است، هم از لحاظ نظری و هم از لحاظ بالینی دارای اهمیت فراوانی است؛ چرا که فهم بیشتر ما از فرایندهای زمینه‌ساز روان‌شناختی و عوامل پیش‌بینی‌کننده سازگاری زناشویی می‌تواند به درک بهتر ما از این پدیده منجر شود به طوری که با شناسایی عوامل ایجادکننده و تداوم بخش هر اختلال می‌توان آن را به صورت مؤثر و کارآمد پیش‌بینی و کنترل کرد. بنابراین، انجام این پژوهش با هدف پیش‌بینی سازگاری زناشویی بر اساس رشد اخلاقی زوجین انجام شد.

1. pre-conventional reasoning
2. conventional reasoning
3. Mazzarantani

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی-تبیینی و از نوع همبستگی است. در این پژوهش داده‌ها به صورت مقطعی از بهمن ۹۶ تا مرداد ۹۷ گردآوری شد.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه زوج‌های شهر تهران در سال ۹۶-۹۷ که در حال سپری کردن زندگی مشترکشان هستند، تشکیل دادند. سپس ۱۳۰ زوج به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای برای شرکت در پژوهش انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به این پژوهش عبارت بودند از: ۱- محدوده سنی ۲۵ تا ۴۵ سال برای زوجین، ۲- نداشتن فرزند، ۳- مبتلا نبودن به بیماری جسمی و یا اختلالات روانی و رفتاری خاص.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست آمده با استفاده از روش‌های آماری توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و در آمار استنباطی از ضریب همبستگی و رگرسیون چندمتغیره استفاده شد و داده‌های حاصل شده با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه سازگاری زناشویی ۱ اسپانیر (DAS): این مقیاس یک ابزار ۲۳ سؤالی برای ارزیابی کیفیت رابطه زناشویی از نظر زن یا شوهر یا هر دو نفری است که با هم زندگی می‌کنند. این ابزار برای دو هدف ساخته شده است. می‌توان با به دست آوردن کل نمرات، از این ابزار برای اندازه‌گیری رضایت کلی در یک رابطه صمیمانه استفاده کرد. نمره کلی این مقیاس از ۰ تا ۱۵۰ بر اساس طیف لیکرت است. برای افزایش اعتبار این مقیاس تعدادی از سؤالات به صورت مثبت و تعدادی نیز به صورت منفی طراحی شده است. افرادی که نمره آنها صد و یک و کمتر از آن باشد، مشکل دارند و ناسازگار تلقی می‌شوند. مقیاس نمره‌گذاری اسپانیر سه نوع مقیاس متفاوت رتبه بندی به دست می‌دهد. نمرات بالاتر نشان دهنده رابطه بهتر و سازگارتر است.

تحلیل عاملی نشان می‌دهد که این مقیاس چهار بعد رابطه را می‌سنجد. این چهار بعد از این قرارند: رضایت دونفری، همبستگی دو نفری، توافق دو نفری و ابراز محبت. اسپانیر اعتبار این مقیاس را در سطح نمره کلی ۰/۹۶ و برای مقیاس‌های فرعی رضایت‌مندی دونفره ۲ (۰/۹۴)، توافق دونفره ۳ (۰/۹۰)،

1. dyadic adjustment scale
2. dyadic satisfaction
3. dyadic consensus

همبستگی دونفره ۱ (۰/۸۶)، و ابراز محبت و عواطف در روابط دونفره ۲ (۰/۷۳)، گزارش کرده است. ملازاده (۱۳۸۳، ۱۳)، در پژوهشی ضریب بازآزمایی این مقیاس را (۰/۸۶)، و آلفای کرونباخ آن را (۰/۸۹)، عنوان کرده است. مقیاس سازگاری زناشویی اسپانیر با قدرت تمیز زوج‌های متاهل و مطلقه در هر سؤال، روایی خود را برای گروه‌های شناخته شده نشان داده است. این مقیاس از روایی همزمان نیز برخوردار است و با مقیاس رضایت زناشویی لاک-والاس همبستگی دارد (ثنایی، ۱۳۷۹، ۲۷). در ایران نیز این مقیاس در سال ۱۳۷۴ توسط آموزگار و حسین نژاد هنجاریابی شده است. این مقیاس با روش بازآزمایی با فاصله زمانی ده روز روی نمونه ای متشکل از ۶۰ زوج اجرا گردید و برای میزان همبستگی از روش گشتاوری پیرسون استفاده شد. ضریب همبستگی بین نمرات زوج‌ها طی دو بار اجرا در کل نمرات ۰/۸۶، مقیاس رضایت زناشویی ۰/۶۸، مقیاس همبستگی دو نفری ۰/۷۵، مقیاس توافق دو نفری ۰/۷۱ و مقیاس ابراز محبت ۰/۶۱ به دست آمده است.

مقیاس رشد اخلاقی: مقیاس رشد اخلاقی از ۱۸ گویه و ۶ خرده مقیاس اخلاق زیست - محیطی (۳ سوال)، اخلاق مراقبت از خود یا اخلاق فردی (۳ سوال)، اخلاق در مناسبات خانوادگی (۳ سوال)، اخلاق اجتماعی (۳ سوال)، اخلاق انسانی (۳ سوال) و اخلاق مینوی (یا متعالی) (۳ سوال) تشکیل شده است که برای سنجش رشد اخلاقی در افراد کودک، جوان و بزرگسال به کار می‌رود. روایی پرسش‌نامه با استفاده از نظر استادید، ارزیابی و تایید شده است. همچنین پایایی آن نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ محاسبه گردید. آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه بالای ۷۰ درصد به دست آمده که نشان‌دهنده پایایی قابل قبول این پرسش‌نامه می‌باشد (لطف آبادی و همکاران، ۱۳۹۰، ۸۷).

یافته‌ها

نتایج به دست آمده از اطلاعات جمعیت شناختی (جدول ۱) نشان می‌دهد که از نظر سن، بیشترین فراوانی مربوط به ۳۱-۴۰ سال (۵۰٪) و از نظر تحصیلات، لیسانس و کمتر (۷۰/۸٪)، بیشترین افراد نمونه را تشکیل می‌دهند. همچنین از لحاظ تعداد سال‌های زندگی زوج‌ها بیشترین فراوانی مربوط به ۶ تا ۱۰ سال (۴۰/۸٪) می‌باشد.

1. dyadic cohesion
2. affection expression

جدول (۱) اطلاعات جمعیت شناختی

متغیر	گروه		
	زوجهین	فراوانی	درصد
سن	۲۵-۳۰	۵۴	۴۱/۵
	۳۱-۴۰	۶۵	۵۰
	۴۱ به بالا	۱۱	۸/۵
	۱-۵	۵۱	۳۹/۲
تعداد سال زندگی مشترک	۱۰-۶	۵۳	۴۰/۸
	۱۱ به بالا	۲۶	۲۰
	لیسانس و کمتر	۹۲	۷۰/۸
تحصیلات	فوق لیسانس	۳۴	۲۶/۲
	دکتری	۴	۳/۱

جدول (۲): شاخص‌های توصیفی

سازه	ابعاد	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشدگی
سازگاری زناشویی	رضایت زناشویی	۳۲/۶۰	۸/۶۸	۰/۱۸	-۰/۷۶
	همبستگی دو نفری	۲۰/۲۶	۴/۴۱	-۰/۱۹	-۱/۵۲
	توافق دو نفری	۴۷/۴۴	۸/۵۹	۰/۲۵	-۱/۰۶
	ابراز محبت	۲۲/۲۹	۲/۷۱	۰/۴۵	-۰/۹۱
	سازگاری زناشویی	۱۳۲/۱۸	۲۳/۳۹	۰/۲۰	-۱/۴۱
رشد اخلاقی	اخلاق خانواده	۱۰/۷۴	۳/۱۵	۰/۱۶	-۰/۱۵
	اخلاق اجتماعی	۱۳/۱۱	۳/۸۲	-۰/۹۸	۰/۶۳
	اخلاق مراقبت از خود	۱۱/۶۶	۳/۶۲	۰/۴۶	-۰/۹۳
	اخلاق انسانی	۱۰/۰۹	۳/۷۹	-۰/۱۴	-۰/۵۹
	اخلاق معنوی	۹/۷۱	۳/۸۷	-۰/۱۸	-۰/۴۱
اخلاق زیست محیطی	۱۱/۸۵	۴/۲۱		-۰/۶۹	

جدول (۳): ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

شماره	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱	اخلاق خانوادگی							
۲	اخلاق اجتماعی	۰/۵۰**						
۳	اخلاق مراقبت از خود	۰/۶۱**	۰/۴۱**					
۴	اخلاق انسانی	۰/۳۹**	۰/۳۱**	۰/۴۷**				
۵	اخلاق معنوی	۰/۴۴**	۰/۲۰**	۰/۴۹**	۰/۴۷**			
۶	اخلاق زیست محیطی	۰/۵۷**	۰/۵۵**	۰/۴۵**	۰/۲۷**	۰/۲۹**		
۷	سازگاری زناشویی	۰/۶۱**	۰/۴۲**	۰/۵۹**	۰/۴۹**	۰/۴۱**	۰/۴۲**	۱

*p<0.05, **p<0.01

به منظور بررسی رابطه سازگاری زناشویی و رشد اخلاقی زوجین از همبستگی پیرسون استفاده شد که ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول (۳) گزارش شده است. با توجه به جدول (۳) بین سازگاری زناشویی و رشد اخلاقی رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد؛ سازگاری زناشویی با اخلاق محیط زیستی با ضریب (۰/۴۲)، با اخلاق خانوادگی (۰/۶۱)، با اخلاق اجتماعی (۰/۴۲)، با اخلاق معنوی (۰/۴۱)، با اخلاق انسانی (۰/۴۹) و با اخلاق مراقبت خود (۰/۵۹). این یافته نشان می‌دهد که با افزایش نمرات رشد اخلاقی، نمرات سازگاری زناشویی افزایش پیدا می‌کند.

برای تعیین سهم رشد اخلاقی در پیش‌بینی سازگاری زناشویی از تحلیل رگرسیون استفاده شد که در جدول (۴) نتایج این تحلیل نشان داده شده است.

جدول (۴): ضرایب بتا، تی و سطح معنی‌داری مؤلفه‌های رشد اخلاقی در پیش‌بینی سازگاری زناشویی

متغیر	B	بتا	خطای استاندارد	t	سطح معنی‌داری	VIF
a عدد ثابت	۶۵/۶۶	-	۶/۹۴	۹/۴۵	۰/۰۰۱	-
اخلاق خانوادگی	۲/۳۷	۰/۳۲	۰/۶۹	۳/۴۴	۰/۰۰۱	۰/۴۷
اخلاق اجتماعی	۰/۴۴	۰/۰۷	۰/۴۹	۰/۸۹	۰/۳۷	۰/۶۲
اخلاق مراقبت از خود	۱/۵۰	۰/۲۳	۰/۵۷	۲/۶۲	۰/۰۱	۰/۵۲
اخلاق انسانی	۱/۳۵	۰/۲۲	۰/۴۸	۲/۸۲	۰/۰۱	۰/۶۸
اخلاق معنوی	۰/۲۳	۰/۰۳	۰/۶۴	۰/۳۶	۰/۷۲	۰/۶۵
اخلاق زیست محیطی	۰/۱۴	۰/۰۳	۰/۴۷	۰/۳۰	۰/۷۶	۰/۵۶

یافته‌های مندرج در جدول (۴) ضرایب تاثیر و آماره‌های T مربوط به متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهند که ابعاد رشد اخلاقی چه مقدار سازگاری زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. اخلاق خانوادگی با ضریب ۲/۳۷ بیشترین توان پیش‌بینی و اخلاق زیست‌محیطی با ضریب ۰/۱۴ کمترین توان پیش‌بینی سازگاری زناشویی را دارد. این رابطه مثبت نشان می‌دهد که با داشتن نمرات بالا در هر یک از مولفه‌های رشد اخلاقی، نمرات بالای سازگاری زناشویی را می‌توان پیش‌بینی کرد، همچنین مقادیر VIF (نباید بالای ۱۰ باشد) و تولرنس (نباید کمتر از ۰/۱ باشد) نیز نشانگر رعایت مفروضه چند هم خطی می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به منظور پیش‌بینی سازگاری زناشویی بر اساس رشد اخلاقی انجام شد. برای بررسی هدف پژوهش، داده‌های گردآوری شده با استفاده از روش ضریب همبستگی پیرسون مورد تحلیل قرار گرفت و نتایج نشان داد که رابطه سازگاری زناشویی با رشد اخلاقی در سطح ۰/۰۱ مثبت و معنادار است. همچنین برای تعیین سهم رشد اخلاقی در پیش‌بینی سازگاری زناشویی از تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. نتایج نشان داد، رشد اخلاقی، سازگاری زناشویی را در کودکان زوجین به صورت مثبت پیش‌بینی می‌کند.

این یافته با یافته‌های یعقوبی و عبدالهی مقدم (۱۳۹۵، ۱۶۷)، فانی، و فانی (۱۳۹۴، ۸۰)، عباسپوراسپندن، و بختیاری سعید (۱۳۹۴، ۱۹)، اورکی، جمالی، فرج آبادی و کریمی فیروزجانی (۱۳۹۱، ۵۲)، شعبانی (۱۳۹۱، ۴۲)، احمدپناه (۱۳۹۱، ۵۲)، هاوولی، و گلدهف ۱ (۲۰۱۵، ۱۸)، لسکو ۲ (۲۰۱۲، ۱۳)، گوتم، ونهوف، و اناکن، و دکاسترو ۳ (۲۰۱۲، ۵۰۹)، و مالتابی (۲۰۰۴، ۴۱۱) همسو می‌باشد. با توجه به نتایج به دست آمده در تبیین این فرضیه می‌توان گفت رشد اخلاقی از جمله عناوین قدیمی مورد علاقه دانشمندانی است که درباره ماهیت و کیفیت رشد انسان تحقیق کرده‌اند. رشد اخلاقی به معنای درونی کردن قواعد و قوانین و ارزش‌های مرتبط با چگونگی رفتار و تعامل فرد بین خود و دیگران است. این رشد هم دارای جنبه‌های بین فردی (شامل ارزش‌های مرتبط با حقوق و سعادت دیگران) و هم دارای جنبه‌های درون فردی (یعنی ارزش‌های درونی شده پایه‌ای و احساس فرد نسبت به خود) است (لطف آبادی، ۱۳۸۰، ۸۴).

رشد هر فرد در بافت زندگی اجتماعی، فرهنگی و تاریخی او شکل می‌گیرد و نمی‌توان تصور همسانی از رشد افراد مختلف در بافت‌های گوناگون زندگی آنان ارایه کرد. هر جامعه و فرهنگ و خرده فرهنگی، الگوهای خاصی از باورها و ارزش‌ها و عادات و علایق را به نسل‌های جوان تر خود منتقل می‌کند و محتوای این اجتماعی شدن فرهنگی تأثیر عظیمی بر ویژگی‌های روانی و فکری و رفتاری هر

1. Hawley & Geldhof
2. Lesko
3. Goethem, Vanhoof, , Vanaken, & Decastro

فرد به جای می‌گذارد. جدا از تاریخ و فرهنگ، تحولات زندگی اجتماعی در زمانه خود ما نیز بر چگونگی رشد اخلاقی تاثیرگذار است. گاهی یک فرد از جهاتی در مرحله پایین‌تر رشد اخلاقی و از جهات دیگری در مرحله بالاتر قرار می‌گیرد و ممکن است برخی افراد علی‌رغم افزایش سن خود، به مرحله پایین‌تری تنزل کنند. اگرچه دوستان و خانواده می‌توانند تفکر فرد در برخورد با مسایل اخلاقی را بهبود بخشند، اما فرض اصلی بر این است که نوع استدلال فرد در برخورد با یک مسأله اخلاقی، که ناشی از سطح رشد تفکر اوست نقش اساسی را در عملکرد وی در خانواده و جامعه ایفا می‌کند (فانی، و فانی، ۱۳۹۴، ۸۹). با توجه به نتایج به دست آمده در پژوهش؛ اخلاق خانوادگی، اخلاق مراقبت از خود و اخلاق انسانی می‌توانند سازگاری زناشویی را پیش‌بینی کنند. در واقع رشد اخلاقی حاکی از جریان دستیابی به احساس عدالت در رابطه با همسر، درستی و یا نادرستی این یا آن امر، و چگونگی رفتار فرد در هر یک از این امور مربوط به زندگی خانوادگی است. بنابراین میزان رشد اخلاقی در مدیریت مسایل و مشکلات مربوط به زندگی زناشویی امری تاثیرگذار است. با توجه به نتایج پژوهش اینکه زوجین در رفتار با همسر خود چگونه باشند، چگونه ارزش‌ها و عقاید خود را نشان دهند و حفظ کنند و چگونگی زوجین در مسائل مذهبی و اجتماعی در سازگاری زناشویی آنان تاثیر بسزایی دارد.

این پژوهش با محدودیت‌هایی همراه بود از جمله اینکه پژوهش حاضر صرفاً در محدوده سنی ۲۵ تا ۴۵ سال انجام شده و همچنین به دلیل اجرای پژوهش روی زوجین بدون فرزند، در تعمیم نتایج به سن‌های دیگر و زوجین دارای فرزند محدودیت ایجاد می‌کند. لذا پیشنهاد می‌شود مطالعاتی با توجه به محدودیت‌های مطرح شده صورت گیرد. همچنین طبق پیشینه مطالعاتی و نتایج این پژوهش سطح رشد اخلاقی، زمینه مناسبی برای شکل‌گیری و بهبود سازگاری زناشویی در زوجها است، لذا پیشنهاد می‌شود، آموزش‌هایی در مورد چگونگی بهبود و تصحیح سطح رشد اخلاقی در زوجین، برقراری روابط صمیمانه در خانواده، درک و همدلی همسران، شناسایی و کمک به ابراز هیجانات و احساسات همسران به جای انکار و سرکوب آنها و افزایش اعتماد به نفس در زوجین ارائه شود.

reference

- AbbaspourAspandan, Sh., Bakhtiyari Saeed, B. (2015). **The relationship between moral intelligence and marital satisfaction in married students of azad university of Gorgan branch.** International Conference on Psychology and Social Sciences.
- Campbell, K. Kaufman, J. (2015). Do You Pursue Your Heart or Your Art? Creativity, Personality, and Love. **Journal of Family Issues**, 1-25.
- Fani, H., Fani, M. (2015). Relationship between parental conflicts with the growth of moral judgment and satisfaction of female students. **Quarterly Journal of Woman**, 4(6), 80-110.

- Ghiasizadeh, M. (2011). The relationship between mental health and academic performance with the growth of moral judgment of female students. **Woman and Culture**, 10(3), 111-122.
- Goethem, A.V., Vanhoof, A., Vanaken, M., & Decastro, B. (2012). The role of adolescents morality and identity in volunteering: Age and gender differences in a process model. *Journal of Adolescence* 35, 509-520.
- Hawley, P. & Geldhof. (2012). Preschoolers' social dominance, moral cognition and moral behavior: An evolutionary perspective. **Journal of Experimental Child Psychology**, 112. 18-35.
- Jahangirzadeh, M. (2011). Cognitive Developments in Moral Development. **Marifat Akhlaghi**, 2(4), 101-122.
- Lesko, N. (2012). **A cultural construction of adolescence. Edited by Michael W. Apple, University of Wisconsin-Madison.** Second edition. Taylor & Francis group, NewYork and London.
- LotfAbadi, H. (2005). A review of the Piaget and Kulberg and Bandura ethical development theories and the presenting of a new model for research in the ethical growth of Iranian students. **Quarterly Journal of Educational Innovation**, 4(11), 80-110.
- Maltaby, J., Day, L., Mccutcheon, L. E., Gillett, R., Houran, J., D. Ashe. D. (2004). Personality and cooing: A context for examining celebrity worship and mental health. *British Journal of Psychology*, 95, 411- 428.
- Mazzarantani, J. (2011). **The divorce survival guide: What you need to know to protect your emotional and financial security.** Miami: Jules Mazarantani PLLC.
- Najafi, M., Soleimani, A. A., Ahmadi, Kh., Javidi, N., HoseiniKamkar, E., Pirjavid, F. (2014). The study of the effectiveness of couple emotionally therapy(EFT) on increasing marital adjustment and improving the physical and psychological health of the infertile couples. **The Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility**, 17(133), 8-21.
- NavabiNezhad, Sh. (2001). **Marriage and Family Therapy Advice.** Tehran: anjoman-olia-morabian.
- Oraki, M., Jamali, Ch., Farajollahi, M., Karimi Firouzjaei, A. (2012). The effects of relationship enrichment program on compatibility of married students. **Social Cognition**, 1(2), 52-61.
- Pinto-Gouveia, J., Galhardo, A., Cunha, M., & Matos, M. (2012). Protective emotional regulation processes towards adjustment in infertile patients. **Protective Emotion and Infertility**, 15(1), 27-34.

-
- Shabani, Z. (2012). Meta-analysis of moral development In the research conducted during the years 1388-1365. **Pajooresh va Negaresh Kotob Daneshgahi**, 16(27), 42-81.
- Thomas, E. L. (2009). **The interrelationship between adults attachment style, commitment, frequency of, variety and motivation for sexual behaviors in non-married, dating relationship**. Unpublished Doctoral. Dissertation northern Illinois University.
- Yaghoobi, A., Abdolahimoghadam, M. (2016). Investigating the relationship between moral reasoning and moral behavior in adolescents mediated by social cognition theory. **Journal of school psychology**. 5(2), 167-182.

